

## »Mennesket er i grunden et vildt, afskyeligt dyr«



Théodore Géricaults 'Le Radeau de La Méduse' hænger på Louvre

KRITIK / 20.11.20

Den østrigske forfatter Franzobel leverer med sin roman *Medusas flåde* en intellektuel kraftpræstation af dimensioner.

Søren R. Fauth

Skibskatastrofer er noget af det mest dragende der findes. *Titanic*, *Estonia*, *Scandinavian Star*: Alle rummer de den højt virkelige historie om det store, åbne hav og det mørke, kolde dyb der uforvarende fortærer de stakkels menneskebørn og (endnu en gang) udraderer vores navn- og tallose forsøg på at besejre naturens elementer. Alle i den vestlige hemisfære kender historien om *Titanic's* forlis i 1912, og hvilke grufulde billeder løber ikke gennem vores bevidstheder når vi erindrer færgen *Estonias* undergang natten mellem den 27. og 28. september 1994. Rystende, ubegribeligt og meget, meget uhyggeligt.

Franzobels (pseudonym for Franz Stefan Griebel) afsindigt ambitiøse roman *Medusas flåde* bygger på omfattende kildestudier og er gjort af den historiske virkeligheds alt andet end harmlose stof. Den 17. juni 1816 stævnedes fire skibe ud fra havnebyen Rochefort med kurs mod den franske koloni Saint-Louis i Senegal. *Méduse* var blandt marinens smukkeste og hurtigste fregatter og *sans comparaison* det mest spektakulære af de fire. Det var meningen at skibene skulle holde sammen hele vejen til deres senegalesiske destination, men det imponerende flagskibs udelige kaptajn, Hugues Duroy de Chaumareys, havde ingen sans for skibsfart og hvad værre var: Uoverensstemmelserne mellem ham og skibets førsteofficer, Pierre-André Reynaud, var så store at Chaumareys undervejs erstattede Reynaud med den helt igennem inkompetente Antoine Richford der navigerede med hovedet under armen og endte med den 2. juli 1816 at grundstødte fregatten på den mauretanske sandbanke Banc d'Arguin ud for den afrikanske vestkyst.

Dermed var vejen, både i romanen og i de realhistoriske *res gestae*, banet for en række uheldsvangre hændelser der i løbet af få uger udviklede sig til (endnu) et yderst ubehageligt kapitel i *la comédie humaine*. Redningsbådernes samlede kapacitet var en vits, og i desperation lod Chaumareys en tommerflåde bygge. Tanken var at den hastigst sammenflikkede, alt andet end sødygrige konstruktion skulle føres sikkert til kysten fastgjort til fire af de i alt seks redningsbåde. Slabetovene holdt imidlertid ikke, og det varede ikke længe før de sammenstuede 147 personer drev retningsløst og forladt omkring på det åbne hav.

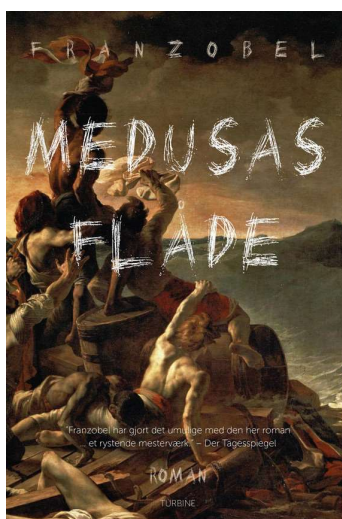
På nær en tønde med vin var der hverken vådt eller tørt til de nødstedte, og da et af de øvrige tre skibe, *Argus*, små to uger senere fik øje på tommerflåden, var der kun 15 overlevende personer tilbage. De øvrige var (som eksempelvis de handicappede) enten smidt overbord, myrdet på bestialsk vis eller, hvilket var det mest desillusionerende for det oplyste Europa, slået ihjel og derefter fortæret. Marineministeriet og den øvrige franske etat ville hellere end gerne have fortiet eller i det mindste have forskønnet katastrofen, men skriftlige øjenvidneberetninger fra to af de overlevende, kirurgen Henri Savigny og skibsingeniøren Alexandre Corréard, udløste en national skandale som bl.a. inspirerede den romantiske billedkunstner Théodore Géricault til sit oliemaleri *Le Radeau de La Méduse* fra 1819. Maleriet der kan ses på Louvre (en detalje derfra pryder omslaget på både den tysk- og danskprogede udgave af romanen), er med sine spektakulære dimensioner (4,91 m gange 7,16 m!) en gigantisk ikonografisk påmindelse om hvor hurtigt menneskedyret kan falde fra fornuftens aristokratiske tinder ned i det rene barbari.

## « Mennesket er ifølge Schopenhauers – og romanens – lære drevet gennem livet af en blind, umættelig vilje til liv.

Man kan roligt sige at både romanværket, oliemaleriet og den realhistoriske sammenhæng korresponderer med den tyske filosof Arthur Schopenhauers eksistensanalyse således som den eksempelvis folder sig ud i den følgende passage fra andet bind af *Parerga og Paralipomena* fra 1851:

»Mennesket er i grunden et vildt, afskyeligt dyr. Vi kender det kun i den domesticerede og tæmmede tilstand vi kalder civilisation: derfor forskrækkes vi over de lejlighedsvisse udbrud af menneskets natur. Men dér hvor den lovmassige ordens lås og kæde stundom falder og anarkiet indtræffer, dér viser mennesket sig som det er. – Den der ønsker at lade sig oplyse om – og som ønsker at gøre det uafhængigt af om en sådan lejlighed byder sig – at mennesket i grusomhed og ubønhørighed ikke står tilbage for en tiger eller hyæne, kan øse af hundrede gamle og nye beretninger.»

FAKTA

Franzobel, *Medusas flåde*, Turbine

Søren R. Fauth er dr.phil og professor i på Aarhus Universitet. Han har blandt andet oversat Schopenhauer, Habermas og Thomas Bernhard til dansk. Han er desuden forfatter til adskillige digtsamlinger. Seneste *Moloch*, der er udkommet på forlaget Vandkunsten.

# Vi bruger cookies

Vi bruger cookies til at integrere med vores videoudbydere og til at lave anonymiseret statistik over trafikken på vores hjemmeside.

[Læs mere](#)

Statistik

Sociale Medier

Giv samtykke til alle

Mere om vores privatlivspolitik

også for katastrofen, net og aigeies er prisgivet sin primitive opritsnatur.

## “ Ingen kan påstå at Franzobel ikke har sproget i sin magt.

Jeg fløj gennem romanens første 200 sider, blev formelig suget ind i denne destruktive fortælling og slugte med lige dele fascination og væmmelse de mange (og lange) beskrivelser af hæmningsløs vold og blodsudgydelser. Og så længe min tålmodighed varede ved, hengav jeg mig til romanens maritime univers med alt hvad dertil hører af ditto sprogbrug, men jeg blev undervejs i læsningen også i stigende grad frustreret over den til tider pjattede og ironiske, alt for ironiske, fortællerstemme.

Ingen kan påstå at Franzobel ikke har sproget i sin magt, og *Medusas flåde* er og bliver en intellektuel krafipræstation af de helt store, men romanen kunne have vundet så uendeligt meget ved at være et par hundrede sider kortere, og hvor ville det dog have været velgørende om fortælleren havde skruet bare en anelse ned for den (meta)ironiske tone og den Quentin Tarantino-inspirerede slap-stick-vold. Det virker som om fortælleren selv går kold undervejs og i sin fortvivlelse over den manglende fremdrift i det narrative forløb skruer hysterisk op for den udknaldede og gakkede diktation. Det er en skam, for det gør at jeg der ellers er svært indtaget af og overbevist om romanens realistiske og sandfærdige eksistenstydning, mister tålmodigheden og hægtes af. Med andre ord: Det begynder med 13 på gammel skala, men ender med et halvlunkent 9-tal. Lone Østerlinds præstation som oversætter vil jeg derimod betegne som intet mindre end sublim. Hvilken lykke for Turbine-forlaget og for alle ikke tyskkyndige læsere hertilands at Østerlind har løftet denne gigantiske opgave til perfektion.